

Türk İslâm Vakıflarının Temelindeki İnsan Sevgisi

İbrahim ATEŞ
Vakıflar Genel Müdürlüğü
Kültür ve Tescil Dairesi Başkanı

Sayın Dinleyiciler,

Bu sohbetimizde sizlere, 3-9 Aralık 1984 tarihleri arasında yurt sathında kutlanmakta olan II. Vakıf Haftası münasebetiyle, "Türk İslâm Vakıflarının Temelindeki İnsan sevgisi" hakkında özet bilgiler sunmaya çalışacağız.

Bilindiği gibi seven insan, şefkatli ve merhametli olur. Yardımı sever, yapıcı olur. Varlık, bilgi ve mutluluk gibi herkeste bulunmayan iyi ve güzel şeyleri diğerleriyle paylaşma yolunda olur. Allah'ın kendisine verdiği hizmetlerden, kendisi kadar başkaların da yararlanmasını ister, İnsanlara dinî, ilmi, içtimai, hayri, sıhhi, ekonomik ve kültürel hizmetler sunarak, eserler bırakma, kalıcı eserler bırakma yönüne yönelir. Yüzyıllardır kadirşinas halkımıza, büyük bir feragatla sayısız hizmetler sunagelen vakfın temeline inildiğinde, bu yüce insancıl düşünceleri en geniş biçimde ve en kapsamlı bir şekilde görmemiz mümkündür.

Ülke ve İnsanlığa hizmet yolunda, uzun bir tarih ve şerefli bir maziye sahip olan Türk İslâm vakıflarının oldukça geniş bir hizmet içeriği vardır. Yapılmasında insanlar ve toplum için fayda görülen her şey, vakfa konu olarak seçilmiş ve gerçekleştirilmesi için çeşitli vakıflar kurulmuştur. Öyleki; vakıf kuranlar neler düşündüler? "şeklindeki bir soruya "neler düşünmediler ki?" diye yeni bir soru ile cevap vermek yerinde olur sanırım.

"İnsanların hayırlısı, insanlara yararlı olanıdır." Hadis-i Şerifinden ilham alan atalarımız, yüksek insanlık duygularını yaymak, başkalarını sevmek ve düşünmek, zayıf ve kimsesizleri kayırmak, yurdu ve yurttaşları korumak ve yükseltmek gibi konularda sayısız vakıflar kurmuşlardır. Vakıf kuran, bu hayır sever atalarımızın

bıraktıkları eserleri ile vakıf belgelerini incelediğimizde, seven insanlar olduklarını görüyoruz, Allah rızası ve yarattığı yaratandan ötürü sevme hissinden başka hiç bir amaç gözetmeyen, bu hamiyetli insanların bilmedikleri, görmedikleri ve tanımadıkları kimseleri, vakıflarından yararlandırmış olmaları, ruhlarındaki yücelik ve insan sevgisini ortaya koymaktadır.

Sayın Dinleyiciler,

Milletlerin büyüklüğü; yalnız nüfusları, toprakları ve maddî servetleriyle ölçülemez, Ruh büyüklüğünün yeri bunların hepsinden üstündür. Türk İslâm Vakıfları, Müslüman Türk'ün ruhundaki yüceliği gösteren şaheserlerdir. İnsan ruhunun en asil tarafı olan iyilik ve yardım etme hasletinin ürünü olan eserler, sevgiden doğmuş; sevgi ile beslenip büyümüş ve tekamüle ermiştir.

Bir insanın hiçbir maddî karşılık beklemeksizin, başka bir insana yardım elini uzatması, destek olması ve sunduğu hizmetlerden yararlanmasına imkân sağlaması, iman ve sevgi mahsülü olan bir tutumdur. Bu noktadan hareketle vakıf; Allah'a inanıp seven insanların eseridir diyebiliriz. Allah dostu İbrahim Peygamber ile Onun torunu ve Peygamberler zincirinin son halkası olan yüce Peygamberimiz Hz. Muhammed'in belirtilen anlam ve amaçla vakıf kurmuş olmaları, vakfın kökenindeki ruhun nereden kaynaklandığını bizlere göstermektedir.

Günümüzde dünyanın dört bucağında çeşitli vakıfların meydana geldiğini görmekteyiz. Ancak, bir çok tarafsız yabancı araştırmacıların da kabul ve teslim ettikleri üzere, diğer ülkelerde kurulan vakıfların hiç biri, Türk İslâm Vakıflarının sahip olduğu özellik ve güzelliğe sahip değildir. Yapı tarzı hizmet içeriği ve amaç kavra-

mı açısından İslâmın yüce buyrukları ile Müslüman Türk'ün ruhundaki feragat, hamiyet, yardım severlik ve insan sevgisinin birleşiminden oluşan bu vakıflar, manevî yüceliğin doruk noktasına ulaşmışlardır. Müslüman Türk'ün ruhunda ışıldayan yüksek insanlık idealinin en açık ifadesi olarak devam edegelen bu vakıflar, atalarımızın ruhundaki Allah rızası, hayır duygusu, insanlık ve yurt sevgisinden doğmuş, yükselmiş ve millî tarihimize temel olmuş fazilet eserleridir.

İnsanlığın refah ve saadeti, hayat seviyesinin yükselmesi, ülkenin korunması ve gelişmesi için akla gelen her konuda hizmeti gaye edinen vakıflar, özellikle hayrî, sosyal ve kültürel konularda sayılamıyacak kadar hizmet sunagelmışlerdir. Bu hizmetlerin aksatılmadan yürütülmesi için, gelir kaynağı olarak da bir çok gayr-i menkuller vakfetmişlerdir.

Kendileri ebediyete intikal ederken, varlıklarını isimleriyle hayır hizmetlerine tahsis eden bu büyük insanlar, bir çok eser ve taşınmaz mallarını vakfiyelerinde öngördükleri çeşitli hayrî ve sosyal şartlarını gerçekleştirmesi; yükselme ve iyilik özleminin, insan ömrünün dar çerçevesinden kurtarılıp sonsuzlaşması için vakfetmişlerdir. Her şeyi Devletten beklemeyen bu insanların, yüksek ve İnsancıl düşüncelerle kurdukları, sayısız vakıflar; kültür, sağlık-sosyal, eğitim-senayi ve tarım ve beldelerin imarı gibi hususlardaki ihtiyaçları büyük ölçüde gidermişlerdir. El-

deki belgeler, bu tip hizmetlerin uzun yıllar vakıflarca yürütüldüğünü, dolayısıyla devlete büyük çapta destekde bulunarak kuvvet dengesinin sağlandığını göstermektedir.

Sayın Dinleyiciler,

1. Yüzyıllardır yüce milletimize çeşitli hizmetler sunagelen, vakıfların kurucularını şükranla anarak ruhlarını şâdetmek,

2. Temelinde Allah rızası, hayır duygusu ve insanlık sevgisi yatan vakfî kadirşinas halkımıza layıkı veçhile tanıtmak,

3. Kamu hizmetlerine katkıda bulunacak yeni vakıflar kurulmasını teşvik etmek,

4. Ata yadigarı vakfî âbide ve eski eserlerle, vakıf gayr-ı menkulleri, itinalı bir şekilde koruyup, gelecek nesillere intikalini sağlamanın, millî ve kutsal bir görev olduğunu telkin etmek amacıyla düzenlenip, yurt sathında kutlanan vakıf haftası münasebetiyle sizlere vakfın içerdiği insanlık sevgisi hakkında özet bilgiler sunmaya çalıştık. Vakıflar kurup insanlığa armağan etmek kadar, onları koruyup yaşatmak da önemli ve onurlu bir görevdir. Bu itibarla vakıf eserlerin korunup devamlığının sağlanması ve bunlara yenilerinin eklenmesi için her vatandaş elinden gelen gayreti esirgememelidir. Ülküsü, tüm yurdu saran bir sevgi ve her yurtaşı düşünen bir şefkat olan vakıfları sevmeli, sevdirmeli, korumalı ve korutmalıdır. Hoşçakalınız Sayın dinleyiciler,